

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDLARI RIVOJLANISHINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

O‘rozov Azamat Otaboyevich

Urganch davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya

Maqolada O‘zbekiston Respublikasi hududlarining iqtisodiy rivojlanishidagi o‘ziga xosliklar, hududlararo tafovutlar va ularni belgilovchi omillar tahlil qilingan. Shuningdek, investitsion faollik, infratuzilma va inson kapitali hududiy farovonlik darajasini belgilovchi asosiy omillar sifatida ko‘rsatilgan.

Kalit so‘zlar: hududlar, investitsion faollik, infratuzilma, rivojlanish, inson kapitali, hududiy farovonlik.

Аннотация

В статье проанализированы особенности экономического развития регионов Республики Узбекистан, межрегиональные различия и определяющие их факторы. Также инвестиционная активность, инфраструктура и человеческий капитал рассматриваются как основные факторы, определяющие уровень регионального благосостояния.

Ключевые слова: регионы, инвестиционная активность, инфраструктура, развитие, человеческий капитал, региональное благосостояние.

Abstract

The article analyzes the peculiarities of the economic development of the regions of the Republic of Uzbekistan, interregional differences and their determining factors. Also, investment activity, infrastructure and human capital are indicated as the main factors determining the level of regional prosperity.

Keywords: regions, investment activity, infrastructure, development, human capital, regional prosperity.

KIRISH

Globalashuvdan so‘ng, ko‘proq mintaqaviy klasterlar global autsorsing yoki offshoring (egalik nazoratini saqlab qolgan holda ishlab chiqarishni global miqyosda ko‘chirish) rivojlanib kelmoqda. Jahondagi iqtisodchilar ishlab chiqaruvchilar va biznes strateglari ishlab chiqarish faoliyatining global o‘zgarishining asosiy dinamikasini hamda bu innovatsiyalar va raqobatbardoshlikka qanday ta’sir qilishini tushunish uchun nazariy asoslarni izlamoqda. Xalqaro S&T reytingida top-100 likdagi Tokyo-Yokohama, Shenzhen-Hong Kong-Guangzhou, Beijing sanoat klasterlari 2024 reytingida kuli 5 talikka kirganliklari, Osiyo mamlakatlarida sanoat klasterlarini rivojlantirish amaliyotini rivojlanayotganligini ko‘rsatadi.

Jahonda hududlarda sanoatni rivojlantirish, innovatsion markazlarni tashkil etish, klasterlarni tashkil etish asosida sanoatni rivojlantirish jarayonini tadqiq etishda sanoatni hududiy joylashtirish, sanoatning yangi istiqbolli tarmoqlarini ustuvor rivojlantirishga ta’sir ko‘rsatuvchi omillarni aniqlash bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Jumladan, sanoat klasterlari umumiy xulq-atvorning turli jihatlari, geografik joylashuv, innovatsiyalar manbalari, umumiy etkazib beruvchilar va ishlab

chiqarish omillari, sanoat va mintaqaviy rivojlanishning uzviy bog'liqligi, hududlararo iqtisodiy munosabatlarni optimallashtirish, turli iqtisodiy subyektlarning o'zaro manfaatli faoliyatini yo'lga qo'yishda klaster tizimidan foydalanish borasida muhim ilmiy tadqiqot ishlari amalga oshirilmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Hududiy iqtisodiy muammolarni ilmiy o'rganish va ularni bartaraf etish masalalari doimo iqtisodchi-olimlarning diqqat markazida bo'lib kelgan. Jumladan, mazkur masalaning nazariy va amaliy jihatlari, xususan, hududiy raqobatbardoshlikni oshirish masalalariga xorijlik iqtisodchi olimlardan A.Venables, X.Glenn, P.Krugman, B.Robert [1], M.Fujita [2], B.Shaun, M.Enrayt [3] va boshqalar juda katta hissa qo'shganlar.

MDH mamlakatlari iqtisodchi olimlaridan A.G.Granberg, Yu.A.Gadjiev [4], O.G.Dmitrieva, N.Zubarevich, S.V.Kazantsev, I.N.Merenkova [5], A.N.Nosov [6], O.I.Panteleeva, D.Sepik, L.A.Serebryakova va boshqalar hududiy-iqtisodiy rivojlanishning nazariy masalalari, hududiy iqtisodiy o'sish va rivojlanishni boshqarish, mintaqaviy iqtisodiyot rivojlanishini tashxislash, hududiy iqtisodiy salohiyat va raqobatbardoshlikni oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratganlar.

O'zbekistonda ham hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish va uni boshqarish, hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish masalalari iqtisodchi olimlarning bu boradagi ilmiy qiziqishlari sohasi bo'lib kelmoqda. Jumladan, hududiy sanoat majmualarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini modellashtirish, mintaqalarni kompleks rivojlantirish, ishlab chiqaruvchi kuchlarni hududiy joylashtirish va boshqarish, mamlakat mintaqalari raqobatdoshligini oshirishning metodologik asoslarini takomillashtirish singari masalalar O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan S.S.G'ulomov [7], T.M.Axmedov, A.M.Sodiqov [8], A.M.Qodirov, Sh.H.Nazarov [10], B.Ro'zmetov [9], Sh.B.Imomov, P.Z.Xashimov, F.T.Egamberdiev, A.A.Qayumov, A.J.Siddiqov [11], I.O.Yakubov [12] va boshqalarning ilmiy izlanishlarida keng o'rin olgan.

Biroq yuqorida qayd etilgan ilmiy tadqiqotlarning aksariyati bevosita mintaqalarni umumijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish masalalariga bag'ishlangan bo'lib, hududlarda sanoatni rivojlantirishda klaster mexanizmidan foydalanish masalalari o'rganilmagan. Ushbu maqolada o'rganilayotgan muammoga yetarlicha e'tibor qaratilmaganligi va uning munozarali tavsifga ega ekanligi masalaga yangicha ilmiy yondashuvni taqozo etadi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston hududlarining iqtisodiy rivojlanish darajasi va tafovutlari kompleks yondashuv asosida baholandi. Metodologiya sifatida hududiy rivojlanishning nazariy modellari — A. Veberning sanoat joylashuvi nazariyasi, F. Perrouxning rivojlanish qutblari konsepsiyasi, Krugman va Fujita tomonidan ilgari surilgan yangi iqtisodiy geografiya yondashuvlari tahlilga asos bo'ldi. Hududiy statistik ma'lumotlar klasterlash, dinamik taqqoslash va indikatorlar o'rtasidagi bog'liqliklarni aniqlovchi tahlil usullari orqali o'rganildi. Bunda, yalpi hududiy

mahsulot, jon boshiga YHM, investitsiyalar hajmi va infratuzilma ko'rsatkichlari asosiy mezon sifatida tanlandi. Metodologik yondashuv orqali iqtisodiy o'sish va ijtimoiy rivojlanish o'rtasidagi uzviy bog'liqlik aniqlanib, hududlararo tafovutlarning strukturaviy sabablari chuqur tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston hududiy rivojlanishining nazariy asoslarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, mintaqalarning iqtisodiy dinamikasi turli nazariyalarga mos keladi. Har bir hududning tabiiy resurslari, transport-logistik imkoniyatlari, aglomeratsion afzalliklari, ijtimoiy-iqtisodiy infratuzilmasi va institutsional omillari asosida ularning rivojlanish trayektoriyasi farqlanadi. Shu bois hududlarni nazariy yondashuvlarga muvofiqlashtirish, mamlakatning barqaror iqtisodiy siyosatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

1-jadval

Yalpi ichki (hududiy) mahsulot hajmi (yillik) joriy narxlarda, mlrd.so'm¹

Hududlar	2010	2015	2020	2021	2022	2023	2024	2024 yilda 2023 yilga nisbatan %
								taktik davr
O'zbekiston Respublikasi	88102,4	250544,6	668038	820536,6	995573,1	1204485	1454574	120,76
Qoraqalpog'iston Respublikasi	2604,2	8339,9	25523,4	29738,2	35541,6	39166,2	45658,5	116,58
Andijon viloyati	5058,8	15705,4	42623,6	48894,3	62981,4	77337,9	90522,1	117,05
Buxoro viloyati	5131,6	14223,4	35320	43069,7	51728	61242,6	71560,4	116,85
Jizzax viloyati	2439,9	7458,5	20249,8	25632,4	30367	37383,2	43057,9	115,18
Qashqadaryo viloyati	7627,3	20220,7	40829,7	49397,5	57629,1	68648,6	80658,3	117,49
Navoiy viloyati	4580,7	11191,5	51800,6	61118,4	71994,1	88215,4	117297,8	132,97
Namangan viloyati	3968,5	12567,1	32713,2	40269,1	48513,7	58173,7	68915,7	118,47
Samarqand viloyati	7143,4	20481,8	47576	59260,4	68988,6	83149,5	99866,1	120,10
Surxondaryo viloyati	3802,2	12577	27571,6	33591,1	39201,8	46999,2	54354,1	115,65
Sirdaryo viloyati	1856,9	5628,1	14285,1	16865,1	20155,6	24001,7	28003,3	116,67
Toshkent viloyati	8347,3	24435,7	70691,6	91317,3	103244,8	121442,6	146385,2	120,54
Farg'ona viloyati	6209,9	18988,4	43413,1	55831,9	65516,9	78009	91333	117,08
Xorazm viloyati	3197	9971	23531,8	29737,2	37474,3	43666,7	51261	117,39
Toshkent shahri	11863,8	34080	107474,4	139396,8	172469,3	215099,2	281147,4	130,71

2024-yilda O'zbekistonning barcha hududlarida yalpi hududiy mahsulot hajmi 2023-yilga nisbatan ko'paydi, kamayish kuzatilmadi. Eng katta o'sish Navoiy viloyati

¹ Muallif ishlanmasi

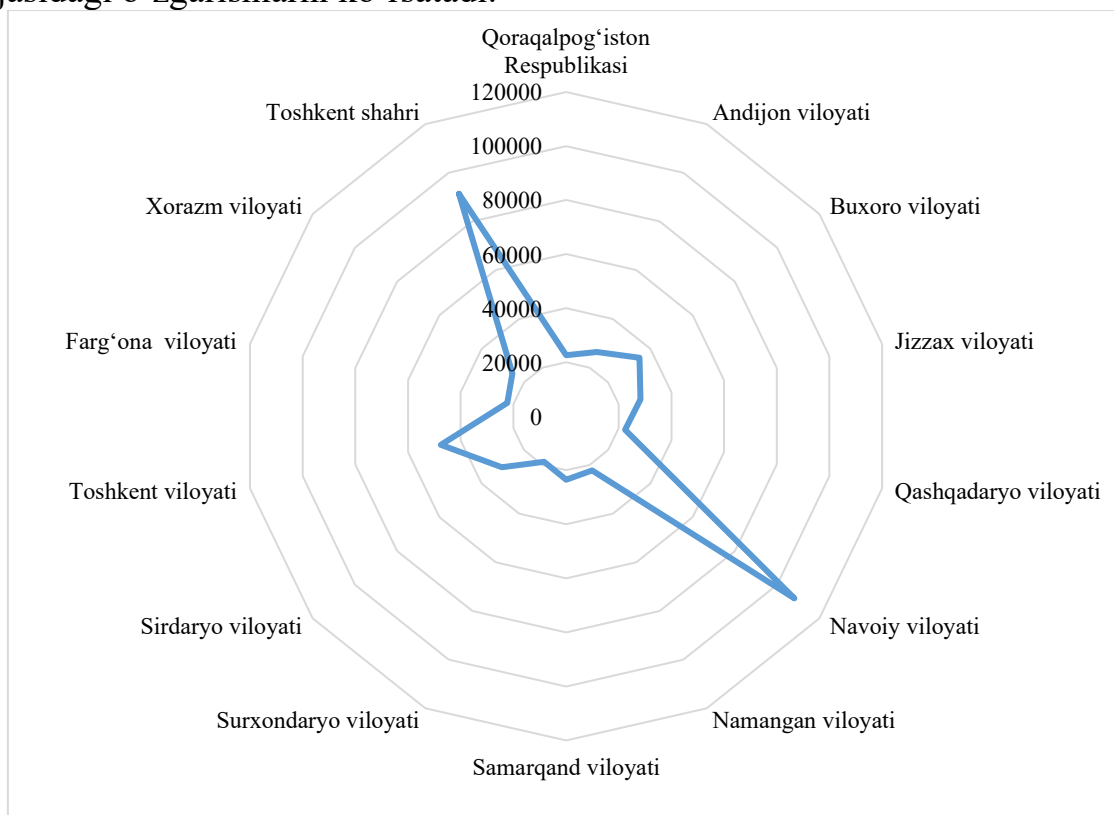
(+32,9%) va Toshkent shahrida (+30,7%) qayd etildi. Bu hududlarda sanoat korxonalarini koʻpligi, yirik investitsiyalar, xizmat koʻrsatish va infratuzilmaning rivojlanganligi asosiy sabab boʻlib xizmat qildi.

Umuman, mamlakat boʻyicha oʻsish darajasi +20,7%ni tashkil etdi. Toshkent viloyati (+20,5%) va Samarqand viloyati (+20,1%) ham yuqori natijalarga erishdi. Bozor va transport yoʻllariga yaqinligi ularga qoʻshimcha ustunlik berdi.

Andijon (+17,0%), Fargʻona (+17,1%) va Namangan (+18,5%) – ishlab chiqarishning kengayishi va ichki talab hisobiga oʻrtacha yuqori surʼatlarda oʻsdi. Qashqadaryo viloyati (+17,5%) ham xomashyo bazasi va energetika salohiyati sababli oʻrtacha yuqori darajani koʻrsatdi.

Buxoro (+16,9%), Xorazm (+17,4%), Sirdaryo (+16,7%) va Qoraqalpogʻiston (+16,6%) koʻrsatkichlari oʻrtacha darajada boʻldi. Bu hududlarda ishlab chiqarish zanjirlarining yangilanishi va transport-logistika imkoniyatlari oʻsishni qoʻllab-quvvatladi. Eng pastroq, ammo ijobiy natijalar Jizzax (+15,2%) va Surxondaryoda (+15,7%) qayd etildi. Bunga ushbu hududlarda iqtisodiyotning koʻproq qishloq xoʻjaligiga tayanishi va sanoatning yetarli darajada rivojlanmaganligi sabab boʻldi.

Oldingi jadvalda biz yalpi hududiy mahsulot (YHM) umumiy hajmidagi oʻsishni koʻrib chiqqan edik. U yerda barcha hududlarda oʻsish qayd etilgan, biroq bu koʻrsatkich aholining soniga bogʻliq holda real turmush darajasini toʻliq aks ettirmaydi. Shu sababli, endi aholi jon boshiga toʻgʻri keladigan YHMni tahlil qilish muhim. Bu koʻrsatkich iqtisodiy oʻsishning aholiga qanday taqsimlanayotganini va farovonlik darajasidagi oʻzgarishlarni koʻrsatadi.

1-rasm. 2024-yilda Oʻzbekiston boʻyicha aholi jon boshiga YHM¹

¹ Muallif ishlanmasi

2024-yilda O‘zbekiston bo‘yicha aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot (YHM) 39,1 mln so‘mni tashkil etib, 2023-yilga nisbatan 18,3 foizga o‘ydi. Bu o‘shiq iqtisodiy faollikning ortishi aholining farovonligiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatayotganini anglatadi. Hududlar kesimida Navoiy viloyati 108,1 mln so‘m bilan yetakchilik qilib, o‘tgan yilga nisbatan 30,6 foiz o‘shiqni qayd etdi. Bunda tog‘-kon sanoati va energetika tarmog‘ining hissasi katta. Toshkent shahri ham 91,3 mln so‘m (+27,4%) bilan yuqori ko‘rsatkichga ega bo‘lib, bu yerda xizmatlar sohasi, moliya va savdo tarmoqlari asosiy drayverlardir.

2-jadval
Ishga tushirilgan uy-joylarning umumiy maydoni (yillik), ming metr kvadrat¹

Hududlar	2010	2015	2020	2021	2022	2023	2024	2024 yilda 2023 yilga nisbatan %
								taktik davr
O‘zbekiston Respublikasi	8859,2	12052,7	12867,9	14045,5	14612,6	14752,3	15471,8	104,88
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	452,8	763,6	766,7	814	917,2	909,1	924,9	101,74
Andijon viloyati	658,2	761,7	1355	1190,5	1278,2	1160,4	1333,3	114,90
Buxoro viloyati	639,5	787,5	1299,1	1337,6	1495,8	1499,9	1510,7	100,72
Jizzax viloyati	474,9	531,4	511,5	501,1	544,5	504,3	494,5	98,06
Qashqadaryo viloyati	854,8	1029,2	1022,1	1054,3	1240,5	1035,3	1073,7	103,71
Navoiy viloyati	344,5	599,9	658,5	834,9	889,6	688,4	718,8	104,42
Namangan viloyati	867,3	1055,9	1263,8	1371,8	1399,8	1428,7	1469,1	102,83
Samarqand viloyati	1037,3	1380	782	858,3	493,7	745,8	561,3	75,26
Surxondaryo viloyati	859,4	1147,5	1185,5	1292,6	1301,3	1300,9	1322,9	101,69
Sirdaryo viloyati	353,1	224,9	424	135,9	99,4	83,5	158,3	189,58
Toshkent viloyati	500,4	998,9	1280,9	1515,9	1601	1860,6	1934,6	103,98
Farg‘ona viloyati	853,1	1022,7	939,2	1166,5	1313,7	1446,7	1617,4	111,80
Xorazm viloyati	596,8	899,3	694,5	1020,8	1072,9	1187,4	1303,83	109,81
Toshkent shahri	367	850,2	631,2	948,5	920,2	887,6154	1014,6	114,31

¹ Muallif ishlanmasi

Toshkent viloyati (47,5 mln so‘m), Buxoro (34,7 mln), Samarqand (23,5 mln) va Namangan (22,2 mln) viloyatlarida ham barqaror o‘shish kuzatilgan. Bu hududlarda sanoat, xizmat va qishloq xo‘jaligining muvozanatli rivoji farovonlikni ta‘minlamoqda. Farg‘ona, Andijon, Xorazm, Qashqadaryo va Sirdaryo viloyatlarida jon boshiga YHM o‘shishi respublika o‘rtacha sur‘atlariga mos bo‘lib, iqtisodiy kengayish aholining daromadlariga ham ta‘sir etmoqda. Jizzax va Surxondaryo viloyatlarida esa pastroq o‘shish qayd etilgan, bu aholining ko‘pligi va iqtisodiyotning qishloq xo‘jaligiga tayanishi bilan bog‘liq.

Jon boshiga asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi 2024-yilda 10,95 mln so‘mni tashkil etib, 12 foizga o‘tdi. Namangan viloyati eng yuqori investitsion o‘shishni (+276%) qayd etdi, bu sanoat va infratuzilma loyihalarining kengayishi bilan bog‘liq. Qashqadaryo, Buxoro, Jizzax, Andijon va Toshkent viloyatlarida ham yuqori sur‘atlar kuzatildi. Navoiy va Toshkent shahri yuqori investitsion oqimni saqlab qolib, iqtisodiy markaz sifatidagi mavqeyini mustahkamladi. Surxondaryo va Sirdaryo viloyatlarida esa investitsiyalar kamaygani sababli iqtisodiy o‘shish sustroq kechdi.

Umuman, ma‘lumotlar shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy o‘shishning barqarorligi hududlarga yo‘naltirilayotgan investitsion oqim bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, ayniqsa sanoat va infratuzilma sohalariga kapital qo‘yilmalar kelgusida jon boshiga YHMni oshirishda muhim omil bo‘lib qoladi.

2024-yilda O‘zbekiston bo‘yicha foydalanishga topshirilgan uy-joylarning umumiy maydoni 15,47 million kvadrat metrni tashkil etib, o‘tgan yilga nisbatan 4,9 foizga oshdi. Bu ko‘rsatkich jon boshiga YHM va investitsiya oqimidagi o‘shishdan pastroq bo‘lsa-da, barqaror rivojlanish borligini anglatadi. Hududlar kesimida qaraganda, eng yuqori natija Sirdaryoda qayd etildi – 2024-yilda uy-joy qurilishi hajmi deyarli ikki barobar ko‘paydi (+89,6%). Bu hududda oldingi yillarda qurilish ancha past bo‘lgani sababli yangi investitsiyalar tez sezildi. Andijon viloyati ham yaxshi natija ko‘rsatib, 14,9 foizlik o‘shishga erishdi, bu avvalgi jadvalda qayd etilgan investitsiya oqimlari bilan bog‘liq. Farg‘ona va Xorazmda ham o‘shish yuqori bo‘lib, mos ravishda 11,8 va 9,8 foizni tashkil etdi. Toshkent shahri va Toshkent viloyatida qurilish barqaror davom etdi: shaharda 14,3 foiz, viloyatda esa 4 foizga o‘shish qayd etildi. Namangan va Surxondaryoda o‘shish bor, ammo sur‘atlari pastroq bo‘lib, mos ravishda 2,8 va 1,7 foizni tashkil etdi. Buxoro viloyatida uy-joy qurilishi deyarli o‘tgan yilgi darajada bo‘ldi (+0,7%), Qoraqalpog‘iston Respublikasi esa 1,7 foizlik juda past o‘shishni ko‘rsatdi. Salbiy natija Jizzax va Samarqandda qayd etildi, jumladan Jizzaxda qurilish hajmi 2 foizga kamaygan bo‘lsa, Samarqandda pasayish ancha katta – 25 foiz atrofida. Bu ikki hududda iqtisodiy o‘shishning ijtimoiy sektorga ta‘siri sustroq kechayotgani seziladi. Uy-joy qurilishi natijalari shuni ko‘rsatadiki, respublikada barqaror o‘shish bor, biroq hududlar o‘rtasida katta tafovut mavjud.

XULOSA VA TAKLIFLAR

2024 yilgi statistik ma‘lumotlar asosida klaster tahlili shuni ko‘rsatdiki, mamlakat hududlari bir nechta asosiy guruhlariga ajraladi. Birinchi guruh agrar sektorga tayanadigan va o‘rtacha iqtisodiy salohiyatga ega hududlardan iborat: Qoraqalpog‘iston, Jizzax, Surxondaryo, Sirdaryo va qisman Xorazm. Ularning

umumiy xususiyati – YaIM va tashqi savdo hajmining pastligi, aholi katta qismining qishloq xo‘jaligiga bog‘liqligi hamda xizmatlar sohasi va ijtimoiy infratuzilmaning cheklanganligidir.

Ikkinchi guruhni o‘rtacha-yuqori iqtisodiy rivojlanishga ega hududlar – Andijon, Namangan, Farg‘ona, Samarqand va Qashqadaryo tashkil qiladi. Bu hududlarda aholi soni ko‘p, agrar ishlab chiqarish barqaror, kichik tadbirkorlik faoliyati kengayib bormoqda. Farg‘ona vodiysi viloyatlarida xizmatlar sohasi sezilarli rivojlangan, Samarqand esa ta‘lim infratuzilmasi bilan ajralib turadi.

Uchinchi guruhni resurslarga tayanadigan, yuqori iqtisodiy ko‘rsatkichlarga ega hududlar – Navoiy, Buxoro va Toshkent viloyati tashkil etadi. Navoiy jon boshiga YaIM bo‘yicha respublika yetakchisi, Buxoro agrar-sanoat barqarorligi va tashqi savdo ko‘rsatkichlari bilan farqlanadi, Toshkent viloyati esa investitsiya va xizmatlar sohasi bo‘yicha yetakchi.

Toshkent shahri alohida “super-klaster” sifatida ajralib chiqmoqda. Uning YaIM hajmi (11863,8 mlrd so‘m), jon boshiga YaIM (91 376 ming so‘m), xizmatlar sohasi (99 219 ming so‘m jon boshiga), tashqi savdo (26 528 mlrd so‘m), qurilish (70 589 mlrd so‘m) va oliy ta‘lim bitiruvchilari soni (54,6 ming nafar) boshqa hududlardan bir necha baravar yuqori.

Demak, 2024-yil natijalari shuni ko‘rsatadiki, mamlakatda iqtisodiy o‘shish nafaqat ishlab chiqarish va YHM ko‘rsatkichlarida, balki ijtimoiy infratuzilma – maktablar va kasalxonalar, tashqi savdo va qurilishda ham sezilmoqda. Hududlar kesimidagi farqlar saqlanib qolayotgan bo‘lsa-da, yuqori investitsiya oqimi kuzatilgan hududlarda ijtimoiy rivojlanish ham tezlashmoqda. Shu bois, keyingi bosqichda siyosat nafaqat umumiy o‘shish sur‘atlarini, balki hududlararo muvozanatni ta‘minlashga qaratilishi lozim.

Birinchidan, markaziy hududlar — Toshkent shahri, Navoiy va Samarqand viloyati — mintaqaviy rivojlanishning eng ilg‘or nazariy konsepsiyalariga mos keladi. Toshkent shahri Kristallerning “Markaziy o‘rinlar nazariyasi” va Krugmanning “Yangi iqtisodiy geografiya”si doirasida mamlakatning iqtisodiy, moliyaviy va intellektual markazi sifatida shakllangan. Bu yerda aglomeratsiya afzalliklari yaqqol ko‘zga tashlanadi: mehnat resurslarining zichligi, xizmatlar sektori xilma-xilligi, bilim spilloverlari va raqamli infratuzilmaning rivojlanganligi iqtisodiy o‘shishni tezlashtirmoqda. Samarqand viloyati ham o‘zining turizm, servis va ta‘lim tuguni sifatida “rivojlanish qutbi” vazifasini bajarmoqda. A. Hirschmanning “imbalanced growth” konsepsiyasi nuqtai nazaridan, turizm infratuzilmasiga qaratilgan yirik loyihalar dastlab markazda tez o‘shishni yaratib, keyinchalik periferiyaga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Navoiy viloyati esa F. Perrouxning “Rivojlanish qutblari” nazariyasi uchun yaqqol namuna bo‘lib, erkin industrial zonasi, tog‘-kon va kimyo sanoati klasterlari orqali atrof hududlarga “tortish va turtki” ta‘sirini uzatmoqda. Shu bilan birga, markaziy hududlarda innovatsion rivojlanish, raqamli iqtisodiyot va yashil transformatsiya konsepsiyalari ham keng qo‘llanilmoqda.

Ikkinchidan, resurslarga boy hududlar — Qashqadaryo, Buxoro va Navoiy viloyatlari — A. Veberning “Sanoat joylashuvi” nazariyasi, F. Perrouxning

“Rivojlanish qutblari” konsepsiyasi hamda zamonaviy yashil iqtisodiyot paradigmasi bilan uygʻunlashgan. Masalan, Qashqadaryo viloyati neft-gaz va uglevodorod resurslariga boy boʻlgani sababli Weber nazariyasi mantigʻida xomashyo manbalariga yaqin joylashgan ogʻir sanoat markazidir. Buxoro viloyati ham tabiiy resurslarga tayanib, neft-gaz, kimyo sanoati va shu bilan birga turizm xizmatlari orqali iqtisodiyotini diversifikatsiya qilmoqda. Bunday hududlarda “rivojlanish qutblari” mexanizmi orqali markaziy loyihalar periferiyaga taʼsir koʻrsatadi. Shu bilan birga, global ekologik talablar va iqlim oʻzgarishlari sharoitida yashil iqtisodiyot yondashuvi — energiya samarador texnologiyalar, chiqindi boshqaruvi va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish zarur. Bu resursga boy hududlarning barqaror rivojlanishini taʼminlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Roberts B. National and regional corporate spatial structure / B. Roberts, A. Murray // *The Annals of Regional Science*. 2002. Vol. 36.;
2. Fujita -M., Krugman P., Venables A.J. *The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade*. — The MIT Press, 2001. P. 384.
3. Enright M. *The Geographical Scope of Competitive Advantage // Stuck in the Region? Changing scales for regional identity / Ed. By E. Dirven, J. Grocnewegen and S. van Hoof. Utrecht, 1993. P. 87102.*
4. Гаджиев Ю.А. Зарубежные новые теории регионального роста и развития //“Корпоративное управление и инновационное развития Севера”. Вестник Сыктывкарского государственного университета. 2008 №2;
5. Меренкова И.Н. Диагностика уровня развития сельских территорий // “Региональная экономика: теория и практика”, 2010, №24;
6. Носов А.К. Управление взаимоотношениями в региональной кластерной структуре, связанной цепью поставок. // *Логистика и управление цепями поставок*, 2009, №6;
7. Гулямов С.С. Моделирование социально-экономического развития территориально-промышленных комплексов. -Т.: Фан, 1980. — 194 с.;
8. Садыков А.М. Основы регионального развития: теория, методология, практика // Монография. Т.: IQTISOD — MOLIYA, 2005. — 280 с.;
9. Рузметов Б. Комплексное развитие региона в условиях углубления экономических реформ. Автореф. дис.....докт. экон. наук. –Т.: 1998;
10. Назаров Ш.Х. Ўзбекистон минтақалари рақобатдошлигини оширишнинг методологик асосларини такомиллаштириш. Докторлик диссертацияси автореферати. -Т.: 2016. — 5 б.;
11. Сиддиқов А.Ж. Иқтисодий ислохотларнинг янги босқичида sanoat ишлаб чиқаришнинг минтақавий муаммолари (Қашқадарё вилояти мисолида) кандидатлик диссертацияси автореферати. -Т., 2006;
12. Якубов И.О. Минтақавий иқтисодиёт. -Т.: ТДИУ, 2016.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhah:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, sentyabr, 9-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

info@marketingjournal.uz

Bot:

[@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 " Seriyali nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**